

УДК: 342.721:681

Тетяна Коваль,

кандидат історичних наук, заступник генерального директора,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: kovaltm@nbuv.gov.ua
тел.: +38(044)524-71-09
ORCID 0000-0003-0147-6679

Олена Лопата,

молодший науковий співробітник,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: lopata@nbuv.gov.ua
тел.: +38(093)151-44-50
ORCID 0000-0002-1286-3409

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ КОРИСТУВАЧІВ БІБЛІОТЕК У ЗАКОНОДАВСТВІ ЄС ТА СИСТЕМІ СТАНДАРТІВ IFLA

У статті висвітлено актуальні питання обробки та захисту персональних даних у сучасних умовах та здійснено аналіз проблемних аспектів забезпечення приватності у бібліотечній практиці. Розглянуто питання захисту персональних даних, механізми ЄС та IFLA по забезпеченню захищеності даних, закріплені на законодавчому рівні. Проведено комплексний аналіз терміна «персональні дані» згідно європейського підходу до формування та визначення його правового змісту. Здійснено аналіз стану українського законодавства в частині обмеження доступу до інформації про особу, його відповідності принципам міжнародного права в умовах євроінтеграції України. Розглянуто питання стану європейського права у зазначеній царині.

Акцентовано увагу на неврегульованих або недостатньо врегульованих стандартом ISO аспектах правил обліку даних та бібліотечної статистики – стандарт ISO 2789:2013 «Інформація та документація – Міжнародна бібліотечна статистика». Висвітлено питання якості інформації, захисту персональних даних, а також професійної етики в бібліотечному середовищі, обговорених на Всесвітньому конгресі з бібліотечної та інформаційної діяльності (World Library and Information Congress – WLIC) у Ліоні (16–22 серпня 2014 р). Проаналізовано питання нормативного впорядкування відносин у бібліотечній галузі, у тому числі інформаційної

безпеки та захисту особистих даних Американською Лігою Юридичних Бібліотек (American Association of Law Libraries).

Підкреслено важливість ролі, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у запровадженні європейських стандартів захисту даних – організаційних та технічних, у практику бібліотечної роботи.

Ключові слова: захист даних, права та свободи людини, обробка інформації, персональні дані, передача даних, стандарти ISO.

Постановка проблеми. Використання сучасних інформаційних технологій та досягнень науково-технічного прогресу дало людству величезні можливості для комунікації та оволодіння знаннями ресурсами. Але, крім зручності у застосуванні, інтернет-технології додають чимало ризиків у контексті приватності для пересічних користувачів.

З огляду на тенденцію до вдосконалення положень щодо захисту приватного життя на міжнародному рівні, вбачається доцільним розгляд актуальних та проблемних питань обробки та захисту персональних даних у національних книгозбірнях та пошук найоптимальніших шляхів урегулювання цих питань у практиці бібліотечної роботи.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній літературі дослідженню окремих аспектів цієї проблематики у різні часи приділяли увагу такі фахівці як О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. М. Брижко, В. А. Проценко, К. С. Мельник, К. В. Лобузін, Л. Й. Костенко, Т. М. Коваль, Н. Ю. Каліберда, О. В. Чабан, та інші. Розгляд означених питань здійснювався і зарубіжними вченими – А. Міллером, І. Вельдером, Д. Лоу, М. Блан-Монмейером, Ж. Дурі-Боне, Я. Л. Шрайбергом, К. К. Колінім та іншими.

Виклад основного матеріалу. Нормативне вирішення проблеми захисту прав людини починає свою історію у 1215 р., коли англійський король Іоан Безземельний під тиском баронів підписав Велику хартію вільностей («Magna Carta»). Через 50 років, після чергової доповіді міністрів про безлади на вулицях Лондона, Генріх III промовив: «Ну-ка, приведіть сюди головних горлопанів. Нехай гамселяться вони самі, у мене на очах, а не підбурюють юрбу». У результаті монарх був вимушений присягнути першому парламенту (від фр. «базікати», «говорити»), хоча діяльність останнього довгий час мало сприяла забезпеченню прав людини. Знадобилось ще декілька століть, щоб від декларативних тверджень перейти

до конкретних нормативних актів, які регламентують недоторканість особистості та захист її невід'ємного права на приватне життя.

У цьому аспекті історія ХХ ст. характерна активним просуванням по шляху досягнення особистих свобод. Зараз не існує такої демократичної конституції у світі, яка б не мала у своєму законодавстві природних, невід'ємних прав на власну свободу та законодавчо визначеного правового механізму забезпечення недоторканість приватного життя людини.

В Україні це право гарантується ст. 32 Конституції 1996 р., поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [1]. З метою забезпечення реалізації положень ст. 32 Конституції України, Верховною Радою України 13 січня 2011 р. було ухвалено Закони України «Про доступ до публічної інформації» [3], «Про інформацію» [2], «Про захист персональних даних» [4] (далі Закони). Положення цих Законів системно узгоджені між собою та регулюють відносини, пов'язані із захистом персональних даних під час їх опрацювання.

У більшості європейських країн у цій царині діють спеціальні закони, орієнтовані на створення нормативно-правової бази захисту особистих даних читачів національних книгозбірень відповідно до останніх міжнародних законодавчих актів та постанов, резолюцій Європейської комісії та Ради Європейського Союзу, рекомендацій IFLA та провідних європейських наукових інституцій, де під *персональними даними* розуміється будь-яка інформація, що стосується конкретно визначеної особи або особи, що може бути конкретно визначеною незалежно від того, до якої сфери життєдіяльності вона належить – особистої, професійної чи громадської [8]. Ця інформація, згідно чинного законодавства, є суцільно конфіденційною та не може бути оприлюднена без згоди сторін, тобто має бути інституційно захищеною.

Метою статті є дослідження законодавчих норм Європейського Союзу й системи стандартів IFLA та ALA щодо захисту персональних даних у сучасних умовах, узагальнення їх правових приписів щодо створення цілісної системи у сфері захисту особистих відомостей користувачів наукових книгозбірень і їх застосування у практиці бібліотечної роботи.

У зв'язку з досить широким часовим проміжком огляду матеріалів та численністю документів, що істотно різняться між собою в опрацюванні, *методом* цієї роботи обрано метод порівняльного аналізу

Інститут захисту персональних даних людини та громадянина пройшов динамічний та тривалий шлях свого становлення, проте є достатньо молодим у правовому значенні. Це право як юридична категорія виникло у США – в англійській мові всі сторони приватного життя позначаються єдиним терміном «privacy» (з англ. приватне життя, приватність), що не має підрядкового аналогу в українській мові.

Мінародне визначення права на захист приватної сфери життя, що передбачає охорону (дослівно «укриття» «особистих відомостей» про людину, вперше увійшло до переліку фундаментальних прав та свобод у Загальній Декларації прав людини, прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. Ст. 12 Декларації констатує: «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте життя, ... тайну його кореспонденції або його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист законом від такого втручання або таких посягань» [6]. Положення Декларації знайшли своє подальше відображення у Європейській конвенції «Про захист прав людини та основоположних свобод» (Рим, 04.XI.1950 р.). Відповідно до 8 ст. документа: «Кожен має право на повагу до його приватного ... життя ... і до таємниці кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатися у здійснення цього права інакше ніж згідно із законом і коли це необхідно в інтересах національної і громадської безпеки...» [7].

Активне застосування інформаційно-комп'ютерних технологій, телекомунікаційних мереж та формування різних за напрямками електронних накопичувачів інформації – баз даних, поступово трансформувало європейське розуміння поняття «право на недоторканість особистого та сімейного життя» у бік застосування заходів «захисту права на інформаційний суверенітет особи».

Ці основоположні принципи 28 січня 1981 р. отримали закріплення у першій міжнародній угоді світового рівня – Конвенції Ради Європи «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» (відома як Конвенція РЄ № 108, згідно з порядком у серії Європейських договорів) [8].

Метою Конвенції було визначено «забезпечення на території кожної Сторони для кожної особи, незалежно від її громадянства або місця проживання, поваги її прав і основоположних свобод, і зокрема її права на особисте життя у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних, що її стосуються («захист даних»))» [8, с. 143].

Усю сукупність вимог щодо обробки та захисту персональних даних, викладених у Конвенції, можливо сформулювати у рамках декількох «основоположних принципів». Так, відповідно до цих «принципів», персональні дані повинні:

- ✓ отримуватися та оброблятися сумлінно та законно;
- ✓ зберігатися для визначених та законних цілей й не використовуватися у спосіб, не сумісний із цими цілями;
- ✓ бути адекватними, не надлишковими відповідно до визначеної мети їх обробки;
- ✓ бути точними та своєчасно поновлюватися;
- ✓ зберігатися не довше, ніж це необхідно;
- ✓ оброблятися з дотриманням прав фізичної особи, включаючи право на доступ до власних даних;
- ✓ опрацьовуватися з дотриманням законодавчих вимог захисту конфіденційної інформації;
- ✓ бути захищеними від випадкового чи несанкціонованого знищення або випадкової втрати, а також несанкціонованого доступу, зміни або поширення;
- ✓ не передаватися за межі країни без відповідного захисту, а якщо й передаватися, то з дотриманням міжнародних стандартів стосовно транскордонного поширення персональних даних [8, с. 144–145].

Персональні дані, що свідчать про расову приналежність, політичні, релігійні чи інші переконання, а також дані, що стосуються здоров'я або особистого життя, не можуть піддаватися автоматизованій обробці, якщо внутрішнє законодавство не забезпечує відповідних гарантій [8, с. 145].

Згідно з Конвенцією РЄ №108 держави, які підписали цей документ, зобов'язуються керуватися її положеннями стосовно персональних даних, що підлягають чи не підлягають автоматизованій обробці, як у суспільному, так і приватному секторах. Кожна держава-член Ради Європи корегує національне законодавство у частині втілення її основних принципів та поставленої мети – забезпечення на

її території поваги до прав і свобод кожної людини незалежно від її громадянства або місця проживання [8, с. 146–149]. Встановлення цих принципів обумовило високий рівень захисту персональних даних в усьому ЄС.

Починаючи з 90-х років ХХ ст., у документах ЄС активно застосовується термін «право на захист даних». У 1995 р. Європейський парламент та Рада Європейського Союзу запровадили першу в ЄС законодавчу ініціативу щодо персональних даних – Директиву 95/46/ЄС «Про захист осіб у зв'язку з обробкою персональних даних і вільним обігом цих даних» від 24.10.1995. [9, с. 152–171]. Директива вимагає від держав-членів ЄС гарантування права особи на недоторканість приватного життя та забезпечення вільного переміщення особистих даних у рамках Співтовариства.

На засіданні у Кельні (4 липня 1999 р.) Рада Європейського Союзу прийняла рішення про підготовку проекту Хартії основних прав Європейського Союзу. Підтримуючи рішення Ради ЄС, Робоча група Ст. 29 Директиви ЄС 95/46/ЄС ухвалила 7 вересня 1999 р. рекомендацію, якою запропонувала включити право на захист персональних даних до європейського «каталогу фундаментальних прав» [36].

Задля реалізації цього рішення, органами Євросоюзу були прийняті такі документи:

➤ Постанова 45/2001 Європейського парламенту та Ради Європи від 18 грудня 2000 р. про захист фізичних осіб у зв'язку з обробкою персональних даних органами Співтовариства та про вільний обіг цих даних [37]. Мета постанови – забезпечення захисту персональних даних у межах установ та органів Євросоюзу;

➤ Рішення Європейської комісії 2001/497/ЄС від 15 червня 2001 р. про набір стандартних договірних пропозицій для передачі особистих даних до третіх країн у рамках директиви 95/46/ЄС [18]. Рішення вимагає, щоб держави-члени слідували за тим, щоб компанії або державні органи, які мають відношення до передачі особистих даних, гарантували відповідний рівень захисту даних;

➤ Директива 2002/58/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 12 липня 2002 р. у зв'язку з обробкою персональних даних та захистом особистого життя в секторі електронних комунікацій [24]. У директиві викладені умови зберігання даних державами-членами з метою поліцейського нагляду, розглянуті

питання поширення небажаної електронної пошти та оприлюднення особистих даних.

З перебігом часу особисті дані почали все частіше переміщуватися через кордони – як віртуальні, так і географічні. Новим явищем сучасного інформаційного світу стали Cloud computing (далі «Хмарні технології»). 25 січня 2012 р. в Брюсселі Європейська Комісія запропонувала нову всеосяжну реформу правил ЄС щодо захисту даних, спрямовану на зміцнення онлайн права на конфіденційність та підвищення ефективності інформаційної безпеки. Основні новели, закладені у останній Директиві захисту даних ЄС, які мають безпосереднє відношення до діяльності книгозбірень:

- ✓ «право бути забутим» – коли особа не хоче, щоб її дані могли використовуватися, і не має законної підстави для їх обов'язкового збереження, дані можуть бути повністю видалені;
- ✓ запит на згоду щодо обробки даних особи має бути явним та зрозумілим;
- ✓ спрощений доступ до власних даних і підвищена мобільність для простішої передачі даних з однієї служби до іншої;
- ✓ компанії та організації повинні повідомляти про серйозні порушення захисту даних протягом 24 годин, за умов, що не виникло виправданої затримки;
- ✓ єдині правила захисту даних, дійсні на всій території ЄС.

Серед ключових постулатів – підвищення відповідальності та звітності усіх, хто займається обробкою персональних даних [35].

У бібліотеках персональні дані – це не тільки читацькі картотеки й бази даних. Якщо користувач працює з інформаційними ресурсами чи має доступ до передплат і електронних каталогів, його дані можуть бути легко отримані через відкриті ресурси Інтернету. Щоб цього уникнути, книгозбірням необхідно розробляти досить непрості механізми захисту персональних даних.

Перший маніфест IFLA про Інтернет (IFLA Internet Manifesto) Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій і установ (IFLA) затвердила в 2002 р. [29]. Цим документом підкреслювалась важливість ролі, яку відіграє Інтернет у роботі бібліотек та інформаційних служб й наголошувалось, що доступ до Інтернету та його ресурсів повинен здійснюватися відповідно до Загальної декларації прав людини ООН, зокрема до ст. 19.

З 2002 р. у світі відбулися значні зміни. Накопичено величезний досвід використання Інтернету й розуміння значення електронних

ресурсів у наданні бібліотечних послуг. Сформувався й більш глибоке розуміння небезпек, яке несе в собі Інтернет, зокрема посягання на правалюдини й кримінальну діяльність. У 2010–2012 рр. IFLA згідно зі стратегічним планом висунула й реалізувала п'ять ініціатив, викладених як програми. Поміж них чітко сформульовано позицію IFLA щодо необхідності забезпечення рівного доступу та захисту даних читачів зі збереженням балансу між правовласниками та бібліотечними користувачами.

Важливою подією 2013 р. було створення Бібліотеки IFLA Library. Ifla. Org, яка рекомендується як сховище документів Всесвітнього бібліотечного й інформаційного конгресу (WLIC) [31]. Контент загальнодоступний через Google, Google Scholar.

Відповідно до стратегічного плану реалізуються фундаментальні проекти, що визначають тенденції розвитку IFLA, поміж них і ALP (Action for Development through Libraries Program) – проект розвитку бібліотек за допомогою регіональних програм, учасником якого є Україна [19; 20].

На всесвітньому бібліотечному й інформаційному конгресі IFLA, який проходив у Сінгапурі в серпні 2013 р., погоджено Звіт IFLA щодо тенденцій розвитку світової бібліотечно-інформаційної структури. В оприлюдненому за матеріалами роботи форуму «Аналітичному огляді» IFLA («Trend Report» IFLA) означено п'ять ключових тенденцій, які можуть змінити інформаційне середовище й, відповідно, бібліотечну діяльність [32].

Одна з них – межі між інформацією, що має приватний характер та захистом даних повинні бути переглянуті, тому що особиста інформація все більше стає бажаним об'єктом купівлі-продажу. Тож вірогідно очікувати серйозних наслідків щодо недоторканності приватного життя й довіри у бібліотечному середовищі.

Електронний нагляд, перехоплення цифрових комунікацій та масовий збір особистих даних негативно впливають на свободу висловлення й свободу інформації – підкреслюється у документі. Враховуючи це, Генеральна Асамблея ООН в 2013 і 2014 рр. прийняла резолюцію про «Право на недоторканність приватного життя в цифрову еру» (Right to Privacy in the Digital Age), у якій закликала всі країни «поважати та захищати право на недоторканність приватного життя, зокрема, у контексті цифрових комунікацій» [38].

Це питання було проаналізовано й на Всесвітньому самміті з інформаційного суспільстві за останні десять років (WSIS + 10) у

Женеві (9–13 червня 2014 р.), де за ініціативою IFLA було розглянуто й бібліотечні питання. На самміті підписано два підсумкові документи найвищого рівня [40]:

- Офіційний звіт WSIS + 10: щодо реалізації рішень WSIS;
- WSIS + 10: бачення WSIS після 2015 р.

Пріоритетні теми всього процесу WSIS окреслено у Женевському плані дій [25].

Поміж головного для книгозбірень у документах самміту: збереження та доступ до записаної інформації в цифровому середовищі у всіх її формах має відбуватися, оминаючи вторгнень у приватне життя.

На провідній ролі бібліотек у забезпеченні доступу до інформації, значенні культурної спадщини, важливості доступу громадян до інформаційно-комунікаційних технологій (далі ІКТ), необхідності медіабезпеки та захисту особистих даних було наголошено й у рекомендаціях IFLA, присвячених реалізації рішень Всесвітнього самміту, що вийшли за підсумками засідання WSIS + 10 у червні 2014 р.

Представництва окремих бібліотек та інформаційних служб традиційно шанують недоторканність приватного життя й конфіденційність користувачів, зазначається у документах IFLA. У Кодексі етики IFLA (IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers) [28] повагу до особистого життя, захист персональних даних та конфіденційність проголошено визначальними принципами у відносинах між користувачем і бібліотекою та інформаційними службами.

Ці положення відображено у й Маніфесті IFLA характерним реченням: «Бібліотеки та інформаційні служби ... зобов'язані ... поважати права користувачів на невтручання в особисте життя й конфіденційність затребуваних ними ресурсів» [30].

Оновлений Маніфест IFLA про Інтернет (IFLA Internet Manifesto, 2014 р.) відображає накопичений досвід і посилює роль бібліотечних та інформаційних послуг у забезпеченні рівного доступу до Інтернету та його можливостей, засвідчує підтримку свободи отримання інформації, висловлення думок та «їх захист». IFLA закликає бібліотечні та інформаційні служби активно співпрацювати з країнами, урядами, релігійними та державними, офіційними та громадянськими організаціями у розробленні

стратегічних документів та програм, що підтримують і реалізують засади, викладені у останньому Маніфесті.

У комплексі проблем, обговорюваних на Всесвітньому конгресі з бібліотечної та інформаційної діяльності (World Library and Information Congress – WLIC) у Ліоні – 80-та Генеральна конференція й Асамблея «Бібліотеки, громадяни, суспільство: об'єднання для знання» (Libraries, Citizens, Societies: Confluence for Knowledge) 16–22 серпня 2014 р. було розглянуто й питання доступу до інформації представників усіх прошарків населення, у тому числі й найнезахищеніших («маргіналів»), масової автоматизації бібліотек, «гібридного читання», створення Всесвітньої мережі та побудови її користувачами «дублікату/копії існуючого світу» [33].

Ключову доповідь по темі було підготовлено видатним французьким філософом, що презентує інтереси нового покоління – Б. Стіглером. На думку Б.Стіглера, «гібридне читання» надає нове життя бібліотекам, оскільки ґрунтується на акумулюванні читацьких нотаток та записів й передачі їх іншим особам. Показово, що «практична філософія» обрала предметом обговорення бібліотеку й феномен її трансформації.

Важливою подією конференції стало прийняття Ліонської декларації доступу до інформації та розвитку. У Декларації підкреслюється, що бібліотеки мають у своєму розпорядженні реальні можливості й необхідні ресурси для того, щоб допомагати урядам, інституціям та приватним особам організувати, упорядковувати, структурувати та залучати дані, необхідні для розвитку.

Центральне місце у комплексі проблем, обговорюваних на конференції, займали питання, що стосуються стандартизації та стандартів. Бібліотечні об'єднання на чолі IFLA упродовж останнього періоду створили значну кількість стандартів у всіх сферах бібліотечної діяльності. IFLA достатньо широко трактує розуміння стандартів, зараховуючи до них різноманітні типи документів: концептуальні моделі, правила опису джерел, коди цифрових форматів, довідники, документи, що містять інформацію про передовий досвід тощо. Комітет зі стандартів розробив посібник, у якому надано рекомендації з підготовки різноманітних нормативних документів (The IFLA Standards Procedure Manual). У ньому описано, як обґрунтувати необхідність створення тих чи

інших стандартів або рекомендацій, як досягти погодженості між змістом та застосуванням, послідовністю та сутністю т. д.

Першочергове значення мають два міжнародні стандарти. Стандарт ISO 2789 «Інформація та документація – Міжнародна бібліотечно-статистика» визначає основні поняття, що застосовуються у статистичному дослідженні, обчисленні та вимірюванні. Стандарт ISO 11620 «Інформація та документація – Показники бібліотечної діяльності» рекомендує показники, які слід використовувати для фактичного порівняння бібліотек, бібліотечних систем, регіонів і країн.

Стандарт ISO 2789 останнього разу переглядався в 2006 р., нова версія з'явилася в 2013 р. На думку Т. Хьойвіка (Лабораторії LATINA), стандарт ISO вбачається спірним [17]. Зміст та сутність не завжди чітко визначені. Відвідування визначається як візит людини (окремої особи) до приміщення бібліотеки (2.2.40). Але процедура (6.2.10) доповнює: за необхідності число має бути скореговано шляхом вирахування співробітників бібліотеки, які заходили до приміщення та полишали його, й усіх інших осіб, що візитували у будь-які інституції або відділи, розташовані у будівлі книгозбірні.

Запровадження автоматизованої системи для реєстрації користувачів може виявитися непридатним для розрізнення користувачів і людей, котрі заходять у книгозбірню на інших підставах. Але це – не привід для нечітких формулювань.

Якщо конкретний розрахунок виконується за турнікетом або електронним лічильником, то подібні цифри не потрібно вважати кількістю відвідувань. Це – замітники відвідувань. Існують різні типи помилок обліку читачів: зарахування до загального числа відвідувачів, що приходять до бібліотеки з іншою метою; користувачів, що йдуть близько один від одного (зараховується як один); читачів, котрі по кілька разів заходять до приміщення книгозбірні та залишають його, тощо. Можливі додаткові похибки, пов'язані з фактичним місцезрештуванням турнікету або електронного пристрою. За ручної реєстрації та обліку користувачів таких упущень, найчастіше, ймовірно уникнути. Коли бібліотека підозрює суттєві помилки в обчисленні (хоча б, +/- 5%), – лічильник має бути відкалібровано (шляхом виконання ручного обрахунку користувачів паралельно з електронним уподовж певного періоду).

Докладно на засіданні IFLA розглядалися й питання, які стосуються Хмарних технологій (Cloud computing) і забезпечення даних у цифрову епоху – стандарт ISO/IEC 27001:2013 «Інформаційні технології. Методи захисту. Системи менеджменту інформаційної безпеки».

6 травня 2015 р. в Брюсселі Ліга європейських наукових бібліотек [26], оприлюднила Гаазьку декларацію відкритих знань у цифрову епоху [27]. IFLA однією з перших підписала цей документ, мета якого – сприяння реалізації угоди про безперешкодне надання доступу до фактів, показників та ідей задля забезпечення даних у цифрову епоху.

Декларацією схвалено засади інноваційного підходу до отримання даних. У поданні викладено стратегічний план (Дорожню карту) підтримки прогресивних методів та виробничо-технічної бази книгозбірень.

Характерно, що поява декларації відбулася у день, коли Європейська комісія викреслила свою стратегію цифрового ринку. Поміж п'яти основних принципів, задекларованих у цих документах, є й такі: у людей має бути свобода аналізувати й задовольняти дослідницький інтерес, не побоюючись контролю або наслідків; етичні норми при використанні технології аналізу даних мають бути збережені та відповідати змінним технологіям.

За результатами роботи 14 серпня 2015 р. на засіданні в Кейптауні (ПАР) Правління IFLA схвалило Заяву IFLA про недоторканність приватного життя у бібліотечному середовищі [39].

Питання нормативного впорядкування відносин у бібліотечній галузі, у тому числі інформаційної безпеки та захисту особистих даних, постійно розглядаються та корелюються Американською Лігою Юридичних Бібліотек (American Association of Law Libraries, далі AALL).

У Доповіді AALL за 2003–2004 рр. («Reports of Chapters, Special Interest Sections, Committees, Special Committees, Task Forces, and Council, Representatives, and Washington Affairs Office 2003–2004») питання інформаційної безпеки та захисту даних в ХХІ ст. (21st Century) у бібліотечній сфері (безпосередньо чи опосередковано) розглянуто у декількох ключових главах [22]. Так, спеціальні глави Доповіді присвячені технічним послугам, комп'ютерним послугам та відносинам з постачальниками інформації.

Комітет зі зв'язків з Постачальниками інформації (Committee on Relations with Information Vendors (далі: CRIV), наголосив на необхідності активізації роботи щодо перевірки достовірності інформації та її захисту, включаючи: моніторинг ситуації, підготовку достовірних статистичних звітів і підтримання зв'язків із видавцями та бібліотекарями. Учасники CRIV також:

- ✓ корегували «чатівську» редакційну політику;
- ✓ розглянули та репрезентували новий кращий продукт;
- ✓ з'ясували та задокументували процедуру визначення нового кращого продукту;
- ✓ розробили та привели у відповідність до сучасних вимог CRIV- сторінку на веб-сайті.

Безпеку та захист приватності визнано основою морального кодексу американських бібліотекарів та ключовим чинником Етичного Кодексу Американської Бібліотечної Асоціації (ALA Code of Ethics) [21]. У документ, прийнятий на Зимових зборах 1939 р., остаточні поправки були внесені 22 січня 2008 р. (раніш коректувався 30 червня 1981 та 28 червня 1995 р.).

У 2015–2016 рр. Комітет Інтелектуальної Свободи (The Intellectual Freedom Committee), який входить до Американської Бібліотечної Асоціації (ALA), опублікував Бібліотечні Правила Конфіденційності (Library Privacy Guidelines), які охоплюють такі основні теми (К-12): вивчення приватності (student privacy) у бібліотечній сфері, обслуговування електронними виданнями та цифровий контент захисту приватного життя (system privacy), бібліотечне управління системою приватності (privacy) й суспільний нагляд за комп'ютерною конфіденційністю (computer privacy) [23].

У 2016 р. Доступ до ресурсів 21-го сторіччя (Resource Access for the 21st Century: RA21) було введено в дію для бібліотек, постачальників послуг та видавців із метою підтримки забезпечення рівного доступу користувачів до наукових ресурсів і захисту електронної бази від несанкціонованого доступу та поділу [23]. Створено Структуру з захисту приватної інформації постійних відвідувачів (користувачів) книгозбірень (NISO Patron Privacy Framework). Установча діяльність NISO розпочата з вироблення комплексу принципів для бібліотек, постачальників послуг та видавців, які ґрунтуються на поєднанні американського законодавства та прицидентного права [34].

Україна, прагнучи дотримуватись світових стандартів у частині захисту права людини на недоторканість її приватного життя, ратифікувала у 2010 р. Конвенцію Ради Європи №108 про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних 1981 р. та Додатковий протокол до неї щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних 2001 р. [10]. Останньою парламентською ініціативою була ратифікація 24 травня 2017 р. Адміністративних домовленостей щодо охорони інформації з обмеженим доступом між урядом України та Організацією Північноатлантичного договору (№0144) [5].

Висновки. 28 січня проголошено європейським Днем захисту даних. Європейський Союз уже протягом багатьох років має типову систему законодавства у сфері конфіденційності, яка є суворішою, ніж у багатьох інших регіонах світу. Істотна частина проблеми забезпечення захисту даних може бути вирішена організаційними заходами, проте з розвитком інформаційних технологій зростає потреба в застосуванні технічного захисту та вжитті технічних заходів.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського бере активну участь у запровадженні європейських стандартів захисту даних – організаційних та технічних, у практику бібліотечної роботи. На пункті запису читачів НБУВ імплементована нова технологія запису у середовищі АБІС «ІРБІС» та розроблена Анкета для реєстрації користувачів НБУВ. Створена єдина фактографічна основа для запису до бібліотеки громадян України та інших держав. Вилучені застарілі та залучені актуальні поля.

У процесі створення автоматизованого робочого місця пункту запису читачів (АРМ ПЗЧ) розроблені технічні засоби для забезпечення цілісності та конфіденційності БД «Читачі НБУВ». При цьому збережено картку реєстрації користувача НБУВ, контрольні листки та ручну реєстрацію відвідувачів бібліотеки, що дозволяє уникнути похибки щодо кількості відвідувань та загального числа користувачів НБУВ (одне з дискусійних питань стандарту ISO/IEC 2789).

Картка реєстрації користувача НБУВ містить деякі персональні дані: ПІБ, рік народження, серія та номер паспорта, освіта, науковий ступінь, місце праці чи навчання, посада, місце реєстрації, телефон та підпис.

Відповідно до європейських стандартів, паспортні дані, зображення обличчя та власний підпис є обов'язковою інформацією

для ідентифікації особи. Інша інформація у картці реєстрації є факультативною (допоміжною) та надається особою на власний розсуд. Персональні дані щодо національності та місця народження користувача, його політичних, релігійних, конфесійних переконань, а також відомості, що стосуються здоров'я або особистого життя (одна з фундаментальних вимог вищезазначеної Конвенції РЄ №108), читачами НБУВ не надаються й не підлягають автоматизованій обробці.

Опрацювання та збереження персональних даних читачів НБУВ відбувається лише за їх згоди, що зафіксовано у «Загальних правилах користування Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського». При запису до НБУВ особа своїм підписом у реєстраційній картці надає дозвіл на використання персональних даних з метою її ідентифікації як користувача Бібліотеки.

Персональні дані, надані користувачем та занесені до БД «Читачі НБУВ», є різновидом конфіденційної інформації, тобто інформації з обмеженим доступом, що вимагає відповідної організації роботи з нею, а саме: вона не може бути порушена (принцип цілісності), оприлюднена без згоди сторін та має бути надійно захищеною.

Забезпечення цілісності та конфіденційності БД «Читачі НБУВ» тісно пов'язане з управлінням доступу до інформації. Опрацювання персональних даних здійснюється винятково працівниками сектору запису читачів та контролю відвідувань НБУВ. Використання персональних даних читачів НБУВ можливе в історичних, статистичних та науково-дослідних цілях тільки у знеособленому вигляді.

Практичне значення. Персональні дані, які надходять до БД «Читачі НБУВ», обробляються з застосуванням комплексної системи захисту інформації, що спирається на положення міжнародного стандарту ISO/IEC 27001:2013 «Інформаційні технології. Методи захисту. Системи менеджменту інформаційної безпеки», який встановлює вимоги до створення, впровадження, підтримки та постійного поліпшення системи менеджменту інформаційної безпеки та вміщує запити до оцінки і обробки ризиків інформаційної безпеки з урахуванням потреб тієї чи іншої організації.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України: Закон України від 28.06.96 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 32.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.92 р. № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.11 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.
4. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.10 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481.
5. Про ратифікацію Адміністративних домовленостей щодо охорони інформації з обмеженим доступом між урядом України та Організацією Північноатлантичного договору: Закон України від 24.05.17 р. № 2068-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 26. Ст. 299.
6. Загальна декларація прав людини. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
7. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
8. Конвенція Ради Європи від 28 січня 1981 року №108 «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних» (Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data. Amendment to Convention ETS No. 108 allowing the European Communities to accede. *Інформація і право*. 2013. № 3. С. 143–149.
9. Директива 95/46/ЄС Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу від 24 жовтня 1995 року «Про захист осіб у зв'язку з обробкою персональних даних і вільним обігом цих даних». *Інформація і право*. 2013. № 3. С. 152–171.
10. Додатковий протокол до Конвенції Ради Європи №108 від 8 листопада 2001 року «Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних» (Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal data regarding supervisory authorities and transborder data flows). *Інформація і право*. 2013. № 3. С. 150–151.
11. ДСТУ ISO 2789:2016 (2789: 2013, IDT) Інформація та документація. Міжнародна бібліотечна статистика: Information and documentation – International library statistics. [Чинний від 2016–09–01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 71 с.
12. Брижко В. М. Захист персональних даних: реалії та практика сучасності. *Інформація і право*. 2013. № 3. С. 31–48.
13. Всемирный библиотечный и информационный конгресс ИФЛА 2014 года. *Библиотекосведение*. 2014. № 5. С.82–85.
14. Корж І. Ф. Дуалізм правового механізму використання інформації про особу в умовах євро інтеграції. *Інформація і право*. 2016. № 1. С. 20–27.

15. Мельник К. С. Теоретико-правовий зміст терміна «персональні дані». *Інформація і право*. 2013. № 3. С. 49–63.

16. Проценко В. А. Особливості механізмів захисту персональних даних в законодавстві ЄС. *Правова інформатика*. 2012. № 2. С. 45–50.

17. Хейвிக Т. Совершенствование методов. Статистические стандарты в библиотеках всего мира. *Библиотековедение*. 2014. № 3. С. 90–96.

18. 2001/497/EC: Commission Decision of 15 June 2001 on standard contractual clauses for the transfer of personal data to third countries, under Directive 95/46/EC. URL: <http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0497:EN:NOT>.

19. Action for Development through Libraries Program. URL: <https://www.ifla.org/past-wlhc/2014/ifla80/node/357.html>.

20. Action for Development through Libraries Program. URL: <http://www.ugcnetguide.com/2016/10/alp-action-for-development-through.html>.

21. ALA Code of Ethics. URL: <https://www.ala.org/advocacy/proethics/codeofethics/codeethics>.

22. American Association of Law Libraries «Reports of Chapters, Special Interest Sections, Committees, Special Committees, Task Forces, and Council, Representatives, and Washington Affairs Office 2003–2004». *Law Library Journal*. 2004. V. 96. N 3. P. 795–869.

23. Ayala Daniel. Security and Privacy for Libraries in 2017. URL: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=19da8a90-0ab8-4f83-8a4e-0605a2a76986%40sessionmgr102>.

24. Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications). URL: <https://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0058:EN:NOT>.

25. Geneva Plan of Action. URL: <http://www.itu.int/wsis/docs/geneva/official/poa.html>.

26. The Hague Declaration on Knowledge Discovery in the Digital. URL: <http://lilibereurope.eu/about-liber/>.

27. The Hague Declaration on Knowledge Discovery in the Digital Age. URL: <https://thehaguedeclaration.com/the-hague-declaration-on-knowledge-discovery-in-the-digital-age/>.

28. FLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers. URL: [http // www.ifla.org/news/ifla-code-if-ethics-for-librarian-and-other-information-workers-full-version](http://www.ifla.org/news/ifla-code-if-ethics-for-librarian-and-other-information-workers-full-version).

29. IFLA Internet Manifesto. URL: <https://www.ifla.org/node/9228>.

30. IFLA Internet Manifesto. URL: <https://www.ifla.org/publications/node/224>.

31. IFLA Library. URL: <http://library.ifla.org>.

32. IFLA Trend Report. URL: <https://trends.ifla.org/2013-timeline>.

33. IFLA World Library and Information Congress. URL: <https://www.ifla.org/annual-conference>.

34. NISO Patron Privacy Framework. URL: https://www.niso.org/topics/tl/patron_privacy.

35. Protection of personal data. URL: https://www.europa.eu/legislation_summaries/information_society/data_protection/114012_en.htm.

36. Recommendation 4/99 on the inclusion of the fundamental right to data protection in the European catalogue of fundamental rights adopted on 7 September 1999/ The Working Party on the Protection of Individuals with regard to Processing of Personal Data. Brussels, 1999. URL: <http://www.ec.europa.eu/justice/policies/privacy/doc/wpdocs/1999/wp26en.pdf>.

37. Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data. URL: <http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0045:EN:NOT>.

38. Right to Privacy in the Digital Age. URL: <https://www.ohchr.org/en/issues/digitalage/pages/digitalageindex.aspx>.

39. Statement on Privacy in the Library Environment. URL: <https://www.ifla.org/node/9803>.

40. WSIS+10 High-Level Event. URL: http://www.itu.int/wsis/implementation/2014/forum/inc/doc/outcome/362828V2_E.pdf.

References

1. Verkhovna Rada Ukrainy (1996, June 28). Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy N 254k/96-VR [The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine No.254 k/96 – BP]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 30, Art 32. [In Ukrainian].

2. Verkhovna Rada Ukrainy (1992, October 2). Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy N 2657-XII [About the information: Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 48, Art. 650. [In Ukrainian].

3. Verkhovna Rada Ukrainy (2011, January 13). Pro dostup do publichnoi informatsii: Zakon Ukrainy N 2939-VI [About access to public information: Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 32, Art. 314. [In Ukrainian].

4. Verkhovna Rada Ukrainy (2010, June 13). Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy N 2939-VI [On the protection of personal data: Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 34, Art. 481. [In Ukrainian].

5. Verkhovna Rada Ukrainy (2017, May 24). Pro ratyfikatsiiu Administratyvnykh domovlenosteï shchodo okhorony informatsii z obmezhenym dostupom mizh uriadom Ukrainy ta Orhanizatsiieiu Pivnichnoatlantychnoho

Коваль Т., Лопата О. Особливості механізму захисту персональних даних користувачів доhovoru: Zakon Ukrainy № 2068-VIII [On the Ratification of the Administrative Arrangements for the Protection of Restricted Information Between the Government of Ukraine and the North Atlantic Treaty Organization: Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 26, Art. 299. [In Ukrainian].

6. (1948). Zahalna deklaratsiia prav liudyny [General Declaration of Human Rights]. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015. [In Ukrainian].

7. (1950). Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny ta osnovopolozhnykh svobod [European Convention on Human Rights]. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004. [In Ukrainian].

8. Rada Yevropy (1981). Konventsiiia Rady Yevropy vid 28 sichnia 1981 roku N 108 «Pro zakhyst osib u Zviazku z avtomatyzovanoi obrobkoiu personalnykh danykh» [Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data. Amendment to Convention ETS N 108 allowing the European Communities to accede]. *Informatsiia i pravo*, 2013, 3, 143-149. [In Ukrainian].

9. Yevropeiskyi Parlament (1995). Dyrektyva 95/46/JeS Yevropeiskoho parlamentu i Rady Yevropeiskoho Soiuzu vid 24 zhovtnia 1995 roku «Pro zakhyst osib u zviazku z obrobkoiu personalnykh danykh i vilnym obihom tsykh danykh» [Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data]. *Informatsiia i pravo*, 2013, 3, 152-171. [In Ukrainian].

10. Rada Yevropy (2001). Dodatkovyi protokol do Konventsii Rady Yevropy N 108 vid 8 lystopada 2001 roku «Pro zakhyst osib u zviazku z avtomatyzovanoi obrobkoiu personalnykh danykh shchodo orhaniv nahliadu ta transkordonnykh potokiv danykh» [Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal data regarding supervisory authorities and transborder data flows]. *Informatsiia i pravo*, 2013, 3, 150-151. [In Ukrainian].

11. (2016). DSTU ISO 2789:2016 (ISO 2789:2013, IDT). Informatsiia ta dokumentatsiia. Mizhnarodna bibliotechna statystyka [Information and documentation - International library statistics]. Kyiv, Ukraine: DP "UkrNDNTS". [In Ukrainian].

12. Bryzhko, V. M. (2013). Zakhyst personalnykh danykh: realii ta praktyka suchasnosti [Personal data protection: realities and contemporary practice]. *Informatsiia i pravo*, 3, 31-48. [In Ukrainian].

13. (2014). Vsemirnyi bibliotechnyi i informatsionnyi kogress IFLA 2014 goda [World Library and Information Congress IFLA of 2014 year]. *Bibliotekovedenie*, 5, 82-85. [In Russian].

14. Korzh, I. F. (2016). Dualizm pravovoho mekhanizmu vykorystannia informatsii pro osobu v umovakh yevrointehratsii [Dualism of the legal

mechanism for the use of information about a person in the conditions of European integration]. *Informatsiia i pravo*, 1, 20-27. [In Ukrainian].

15. Melnyk, K. S. (2013). Teoretyko-pravovyi zmist termina "personalni dani". [Theoretical and legal content of the term «personal data»]. *Informatsiia i pravo*, 3, 49-63. [In Ukrainian].

16. Protsenko, V. A. (2012). Osoblyvosti mekhanizmiv zakhystu personalnykh danykh v zakonodavstvi YeS [Peculiarities of mechanisms for protection of personal data in the EU legislation EU]. *Pravova informatyka*, 2, 45-50. [In Ukrainian].

17. Heivik, T. (2014). Soverhsenctvovanie metodov. Statisticheskie standarty v bibliotekakh vsego mira [Perfection of methods. Statistical standards in libraries around the world]. *Bibliotekovedenie*, 3, 90-96. [In Russian].

18. (2001). 2001/497/EC: Commission Decision of 15 June 2001 on standard contractual clauses for the transfer of personal data to third countries, under Directive 95/46/EC. Retrieved from <http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0497:EN:NOT>. [In English].

19. (2014). Action for Development through Libraries Program. Retrieved from <https://www.ifla.org/past-wlic/2014/ifla80/node/357.html>. [In English].

20. (2016). Action for Development through Libraries Program. Retrieved from <http://www.ugcnetguide.com/2016/10/alp-action-for-development-through.html>. [In English].

21. (2008). ALA Code of Ethics. Retrieved from <https://www.ala.org/advocacy/proethics/codeofethics/codeethics>. [In English].

22. American Association of Law Libraries (2004). Reports of Chapters, Special Interest Sections, Committees, Special Committees, Task Forces, and Council, Representatives, and Washington Affairs Office 2003–2004. In *Law Library Journal*, 96(3), 795-869. [In English].

23. Ayala Daniel. Security and Privacy for Libraries in 2017. Retrieved from <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=19da8a90-0ab8-4f83-8a4e-0605a2a76986%40sessionmgr102>. [In English].

24. European Parliament (2002). Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications). Retrieved from <https://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0058:EN:NOT>. [In English].

25. (2014). Geneva Plan of Action. Retrieved from <http://www.itu.int/wsis/docs/geneva/official/poa.html>. [In English].

26. (2015). The Hague Declaration on Knowledge Discovery in the Digital Age. Retrieved from <http://lilibereurope.eu/about-liber/>. [In English].

27. (2015). The Hague Declaration on Knowledge Discovery in the Digital Age. Retrieved from <https://thehaguedeclaration.com/the-hague-declaration-on-knowledge-discovery-in-the-digital-age/>. [In English].

28. (2012). IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information

Workers. Retrieved from <http://www.ifla.org/news/ifla-code-if-ethics-for-librarian-and-other-information-workers-full-version>. [In English].

29. (2002). IFLA Internet Manifesto. Retrieved from <https://www.ifla.org/node/9228>. [In English].

30. (2014). IFLA Internet Manifesto. Retrieved from <https://www.ifla.org/publications/node/224>. [In English].

31. (2013). IFLA Library. Retrieved from <http://library.ifla.org>. [In English].

32. (2013). IFLA Trend Report. Retrieved from <https://trends.ifla.org/2013-timeline>. [In English].

33. (2013). IFLA World Library and Information Congress. Retrieved from <https://www.ifla.org/annual-conference>. [In English].

34. (2016). NISO Patron Privacy Framework. Retrieved from https://www.niso.org/topics/tl/patron_privacy. [In English].

35. (2012). Protection of personal data. Retrieved from https://www.europa.eu/legislation_summaries/information_society/data_protection/114012_en.htm. [In English].

36. (1999). The Working Party on the Protection of Individuals with regard to Processing of Personal Data (1999, September 7). Recommendation 4/99 on the inclusion of the fundamental right to data protection in the European catalogue of fundamental rights. Brussels. Retrieved from <https://www.ec.europa.eu/justice/policies/privacy/doc/wpdocs/1999/wp26en.pdf>. [In English].

37. European Parliament (2000). Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data. Retrieved from <http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0045:EN:NOT>. [In English].

38. (2013, 2014). Right to Privacy in the Digital Age. Retrieved from <https://www.ohchr.org/en/issues/digitalage/pages/digitalageindex.aspx>. [In English].

39. (2015). Statement on Privacy in the Library Environment. Retrieved from <https://www.ifla.org/node/9803>. [In English].

40. (2014). WSIS+10 High-Level Event. Retrieved from <http://www.itu.int/wsis/implementation/2014/forum/inc/doc/outcome/362828V2E.pdf>. [In English].

Tatiana Koval,

Ph.D (History), Deputy Director,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: kovaltm@nbuv.gov.ua
tel.: +38(044)524-44-19
ORCID 0000-0003-0147-6679

Olena Lopata,

Junior Research Associate,
V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine
3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine
e-mail: lopata@nbuv.gov.ua
tel.: +38(044)524-44-19
ORCID 0000-0002-1286-3409

**Singularities of the mechanism to protection
of patron data library visitors in the legislation
of EU and system of standards IFLA**

The article highlights current issues of processing and protection of personal data in modern conditions, as well as analyses the problematic aspects of privacy in the practical activities of libraries. Modern issues of personal data, EU and IFLA data security safeguarding mechanism provided by law. The legislative nature of the term «personal data» according to European way of formation and determination of its law context are analyzed in the article. The history, chronology of development and mutual approval, as well as about the questions of application of Law of Ukraine «About the personal data protection» was reported.

The main cause of this article is to study the legal norms of the European Union and the IFLA and ALA system of protection of personal data in modern conditions and compilation of legal requirements to establish an integrated system of protection of personal data in the library area. The case-method of this intelligence / work / chosen method of comparative analysis.

The article analyzes the state of the Ukrainian legislation as related to restriction of the access to personal information, its compliance with the principles of international law in the European integration of Ukraine and examines the state of European law in this field.

It is noted that, this broad topic definitely concerns librarians, as it is such a key part of the underpinnings of the profession. Non-regulated or weakly regulated by norms ISO aspects of the rules of data accounting and library statistics – ISO 2789:2013 standard «Information and documentation – International library statistics» and data security in the digital age – ISO / IEC 27001:2013 standard «Information Security Management Standards». Issues of quality of information, protection of personal data, and professional ethics in the library

environment were discussed at the World Library and Information Congress (WLIC) in Lyon (August 16–22, 2014). The problem of regulatory regulation of relations in the library industry, including information security and personal data protection, was studied by the American Association of Law Libraries (hereinafter: AALL). In the Reports of Chapters, Special Interest Sections, Committees, Special Committees, Task Forces, and Council, Representatives, and Washington Affairs Office 2003–2004, the issue of information security in the library area/ is addressed in several key chapters. Throughout 2015 and 2016, The Intellectual Freedom Committee, part of the American Library Association (ALA), published a set of Library Privacy Guidelines that cover topics including K–12 student privacy, ebook lending and digital content privacy, library management system privacy, and public access computer privacy. As more systems that had historically been physically located in the library have moved toward service providers, a cross constituency activity was launched by NISO to create a set of principles for libraries, service providers, and publishers. The resulting framework includes key areas of focus such as transparency, the need for certain anonymous functionality, and explicit opt-in for data collection. In 2016, the Resource Access for the 21st Century (RA21) was launched to connect libraries, service providers, and publishers with the goal of helping ensure ease of access to scholarly content while protecting it from unauthorized access and distribution.

The role of the V. I. Vernaskyi National Library of Ukraine in the implementation of European standards of data protection – organizational and technical, in the practice of library work was emphasized.

In order for users to get the benefits they seek, librarians must make risk-based decisions on the value of the trade-off between security and/or privacy and the value of the service they seek to get from the library. The key is to give patrons, users, and the community the information and options to make smart, well-informed security and privacy decisions.

Librarians can use their influence and skillsets to get their communities on a path to make patrons, whether inside or outside the library, wiser about their role in security and privacy and empowering them to insist on accountability from everyone around them regarding both areas of concern.

Keywords: data security, human right and freedom, information processing, personal data, data transfer, ISO standards.